

ŽILINSKÝ
TURISTICKÝ
KRAJ

HRADY V ŽILINSKOM KRAJI

ŽILINSKÝ
TURISTICKÝ
KRAJ

Budatínsky hrad

1

Existencia tejto pamiatky s najstaršími zachovalými časťami zo 14. storočia je písomne doložená už v 13. storočí. Výstavba hradu súvisela s kontrolou najvýznamnejších ciest, ktoré viedli popri riekach Váh a Kysuca. Najstaršou časťou hradu je valcovitá veža, ktorá pôvodne tvorila celý hrad. Bola obohnaná nízkou obvodovou hradbou a obklopená vodnou priekopou, cez ktorú pravdepodobne viedol padací most. Preto zaradujeme Budatínsky hrad medzi jeden z mála takzvaných vodných hradov na Slovensku.

Hrad vystriedal viacerých majiteľov, napr. Matúša Čáka Trenčianskeho, rodu Balašovcov, Suňogovcov a rodu Čákiovcov. Posledný majiteľ, gróf Gejza Čáki, vlastnil hrad až do roku 1945. Od roku 1953 je Budatínsky hrad sídlom Považského múzea v Žiline.

Neodmysliteľnou súčasťou Budatínskeho hradu je drotárstvo – slovenský fenomén. Stála expozícia drotárstva je jedinou špecializovanou expozíciou svojho druhu na svete.

Súčasťou areálu Budatínskeho hradu je park založený pravdepodobne v polovici 19. storočia v prírodno-krajinárskom anglickom slohu. Návštevníci v ňom okrem príjemného miesta na oddych môžu nájsť Platan javorolistý, ktorý bol v roku 2016 vyhlásený za slovenský strom roka.

Vedeli ste, že... ?

Vo veži Budatínskeho hradu bola zamurovaná Katarína Suňogová. Zamurovať ju tam dal jej otec, pretože sa nechcela vydať za Jána Jakušiča, ženicha, ktorého jej vybral otec. Katarína totiž milovala rytiera Fraňa Forgáča. Fraňo Katarínu vyslobodil z jej väzenia. Avšak keď sa o tom dozvedel Jakušič, vyzval Fraňa na súboj. Pri súboji ho zabil a Kataríne neostávalo nič iné, len sa vydať za Jakušiča – muža, ktorého nemilovala a ktorý zabil jej pravú lásku.

Každoročné podujatia

MAREC/APRÍL Krížová cesta – ekumenická pobožnosť krížovej cesty v parku

MÁJ Jarná краса – výstava rastlín a drevín spojená s kultúrnym programom

JÚL Zlaté časy budatínske – podujatie ako vystrihnuté z čias posledného majiteľa Budatínskeho hradu, grófa Gejzu Čákiho

SEPTEMBER Stretnutie drotárskych majstrov – stretnutie umeleckých remeselníkov zo Slovenska a Čiech, doplnené sprievodnými akciami

OKTÓBER Budatínsky rínok – tradičné záverečné sezónne podujatie spojené s ukázkami remeselníckej výroby, bohatým sprievodným programom a gastronomickými špecialitami

📖 Budatínsky hrad
Topoľová 1, 010 03 Žilina-Budatín
📍 GPS: 49.2363036N, 18.7347203E
🅑 parkovisko priamo pri hrade
☎ +421 41 500 15 11
✉ muzeum@pmza.sk
🌐 www.pmza.sk

Hrad Strečno

2

Hrad Strečno bol vybudovaný začiatkom 14. storočia ako strážny objekt pri brode cez Váh, kde sa vyberalo mýto. Pôvodne pozostával z hradnej veže a malého priestoru obkoleseného hradbou. Pri viacerých prestavbách pribúdali k tomuto jadrú ďalšie budovy, paláce a hradby. V 14. a 15. storočí bolo Strečno kráľovským hradom a neskôr majetkom šľachty. Najznámejšími majiteľmi hradu boli František Vešelén, neskorší uhorský palatín, a jeho zbožná a dobrá manželka Žofia Bosniaková.

Na konci 17. storočia, z nariadenia cisára Leopolda I., bol Strečniansky hrad zbúraný. Demolačné práce postihli najmä opevnenia a strechy palácov, hradná studňa a cisterna boli zasypané. Takmer 300 rokov hrad Strečno chátral.

Po náročných rekonštrukčných prácach sprístupnilo v roku 1995 Považské múzeum v Žiline Národnú kultúrnu pamiatku pre verejnosť. V roku 2013 vyrástla v podhradí hradu Strečno stredoveká dedina Paseka, ktorá pozostáva z piatich autentických dobových stredovekých stavieb – domu pekára, rybára, ľudovej liečiteľky, útulne pre pútnikov a zvonice.

Vedeli ste, že... ?

V roku 1689 bolo v krypte hradnej kaplnky nájdené takmer neporušené telo Žofie Bosniakovej (*1609, †1644), hoci od jej smrti ubehlo 45 rokov. V roku 1698 bola Žofia prenesená do kostola v Tepličke nad Váhom. Tento objav utvrdil miestnych ľudí v tom, čo si o nej už dlho mysleli – že bola svätica. Ostatky boli neskôr vystavené v rakve so skleneným vekom, aby jej ľudia mohli prejavovať úctu. V roku 2009, keď bolo 400. výročie Žofinho narodenia, psychicky chorý páchatel vyniesol ostatky pred kaplnku a zapálil ich.

Každoročné podujatia

APRÍL Slávnostné otvorenie hradu Strečno – prvé podujatie aktuálnej sezóny privíta návštevníkov pestrým programom so zážitkovou prehliadkou

JÚN Deň detí – podujatie plné aktivít poteší malých i veľkých návštevníkov

JÚL/AUGUST Nočné prehliadky hradu Strečno – obľúbené prehliadky v neskorých hodinách lákajú stovky návštevníkov

AUGUST Hradné hry Žofie Bosniakovej – podujatie s bohatým programom, ktoré je venované najznámejšej majiteľke hradu, vráti návštevníkov do stredoveku

SEPTEMBER Cestovanie v čase – atraktívne podujatie pre všetkých nadšencov histórie, výnimočných zážitkov a netradičných chutí

OKTÓBER Noc duchov, tekvíc a strašidiel – tradičné záverečné podujatie aktuálnej sezóny pre všetkých, ktorí sa radi boja

Vedeli ste, že... ?

O Žofii kolujú viaceré povesti. Hovorí sa, že zadarmo piekla a rozdávala chudobným malé chlebíky, ktoré ľudia volali podľa jej priezviska bosniaky. V okolí Žiliny a Strečna sa bosniaky pečú aj dnes.

Na hrade Strečno sa nakrúcal americký film *Dračie srdce* (1994) a nemecká komédia *Siegfried* (2005).

- 📖 Hrad Strečno
Hradná 1, 013 24 Strečno
- 📍 GPS: 49.1745631N, 18.8621633E
- 🅑🅖 parkovisko priamo pod hradom
- ☎ +421 41 569 74 00
- ✉ muzeum@pmza.sk
- 🌐 www.pmza.sk

Starý hrad

3

Prvá písomná zmienka o hrade pochádza z roku 1323, a to pod názvom hrad Varín. Až v roku 1384 sa spomína ako Starý hrad, a to v tej súvislosti, že neďaleko už od začiatku 14. storočia stál hrad Strečno ako nový hrad. Zaužíval sa aj skrátený názov Starhrad.

Hrad sa skladá z dvoch častí – v hornej časti je jadro hradu so zužujúcou sa vežou, na ktorú je na druhom konci (južná časť) napojená gotická obytná veža. Na východ od veže v predhradí vybudovali obydlie pre vojenskú posádku a hospodárske budovy, ktoré tvorili súčasť predsunutej obrany hradu. Predhradie uzatvárala šijová priekopa, nad ktorou bol pravdepodobne most. V dolnej časti (na severe) stáli mladšie opevnenia a budovy.

Počas SNP sa Starý hrad stal miestom bojov. Od polovice 18. storočia chátral, až sa zmenil na ruinu. Súčasnými vlastníkmi hradu sú potomkovia Pongrárcovcov, hrad je voľne dostupný.

Vedeli ste, že... ?

Rod Pongráč a jeho potomkovia vlastnia hrad vyše 570 rokov. Najznámejším členom rodu bol Pongráč zo sv. Mikuláša. Kolískou jeho vojenskej slávy sa stali moravské hrady Brumov a Sehradice, z ktorých bránil Uhorské kráľovstvo pred nájazdmi husitov. Preslávil sa aj v bitke proti Turkom pri pevnosti Smederevo. Po smrti cisára Žigmunda Luxemburského sa stal lúpežným rytierom a v spojení s ďalšími prepadal hlavne kráľovské statky a ich obyvateľov. Jeho sídlom bol v tom čase hrad Branč. V roku 1446 bol Nitrianskou kapitulou štatovaný ako majiteľ Starého hradu a Strečna.

- 📖 Východiskový bod: Nezbudská Lúčka, stanica
dĺžka trasy: 3,1 km, trvanie: 1 h
prevýšenie: 103 m (stúpanie 124 m, klesanie 24 m)
- 🅑🅗 parkoviská za obcou po trase k hradu
- 📍 GPS: 49.1780331N, 18.8903650E
- 🌐 www.tikzilina.eu

Hrad Hričov

4

Hrad Hričov postavil magister Toluš, syn Farkaša, v rokoch 1254 – 1265. Po jeho smrti kráľ Belo IV. daroval hrad Mikulášovi, synovcovi magistra Farkaša.

Koncom 13. storočia obsadilo vojsko Matúša Čáka Trenčianskeho Hričov, ten zostal v jeho rukách do jeho smrti. Medzi rokmi 1321 – 1323 sa hrad opäť dostal do kráľovských rúk, ale o jeho osude sa do roku 1392 nezachovali správy.

V roku 1392 sa stal majiteľom hradu Dezider z Kaply. Jemu hrad odobral Žigmund Luxemburský a udelil ho „pro honore“ vojvodovi Sandziwojovi. Neskôr kráľ venoval hrad svojej manželke Barbore a v roku 1437 ho venoval budúcemu kráľovi Albrechtovi. K prevzatíu nedošlo, hrad obsadil Mikuláš Szarlejský.

Okolo roku 1456 vlastnil hrad rod z Necpál. Pred rokom 1468 vlastnil Hričov kráľ Matej I. Ten ho daroval Blažejovi Podmanickému. Po jeho smrti kráľ daroval Hričov aj s kaštieľom v Bytči Viliamovi Tettaueroovi. Na sklonku 15. storočia sa Tettaueroenci vzdali Hričova.

Kráľ Vladislav II. ho daroval Michalovi Imreffymu. Podľa listiny Trenčianskej stolice z roku 1552 bol kastelánom na hrade Bartolomej Szunyogh, ktorý ho v roku 1528 vydal do rúk Mikuláša Thurna. Ten sa spojil s bratmi Jánom a Rafaelom Podmanickými. Bratia raz stáli na strane Ferdinanda I. a druhý raz na strane protikráľa Jána. V roku 1536 kráľ Ján ocenil Jána Podmanického a daroval mu Hričov, platnosť listiny sa vzťahovala aj na brata Rafaela.

Po smrti kráľa Jána v roku 1540 a tiež po smrti brata Jána sa Rafael vrátil na stranu kráľa Ferdinanda I. Ten Rafaelovi daroval Hričov v roku 1549. Z týchto čias sa zachovala správa o podozrení, že na hrade bola nelegálna mincovňa.

Po smrti Rafaela v roku 1559 o vlastníctvo hradu žiadali viacerí. Panovník dal hrad bratom Thurzovcom, museli však zložiť za panstvo 12000 uhorských zlatých. Bratia Thurzovci nestihli zohnať danú sumu, preto založili hrad vdove po Gašparovi Horváthovi Jane Likerke. Vdova sa na hrade usadila, ale časom sa presťahovala do kaštieľa v Bytči. František Thurzo získal peniaze na vyplatenie hradu, v roku 1563 získal Hričov s kaštieľom v Bytči. Hričov však nevyužíval na obytné účely, býval v kaštieli.

Od druhej polovice 17. storočia noví majitelia Esterházyovci nemali záujem o opravy Hričova a v 18. storočí sa zrýchlil proces jeho premeny na zrúcaninu.

Vedeli ste, že... ?

Počas vlastníctva hradu bratmi Rafaelom a Jánom z rodu Podmanických bola na hrade zriadená peňazokazecká dielňa. Razili a postriebrovali falošné medené denáre.

- **Východiskový bod:** Hričovské Podhradie, centrum
- dĺžka trasy:** 1,5 km, trvanie: 45 min.
- prevýšenie:** 209 m (stúpanie 217 m, klesanie 17 m)
- **parkovisko** nie je vyhradené
- **GPS:** 49.2116436N, 18.6196872E
- **www.hradhricov.sk**

Hrad Lietava

5

Fotografie hradu Lietava © Roman Šulc

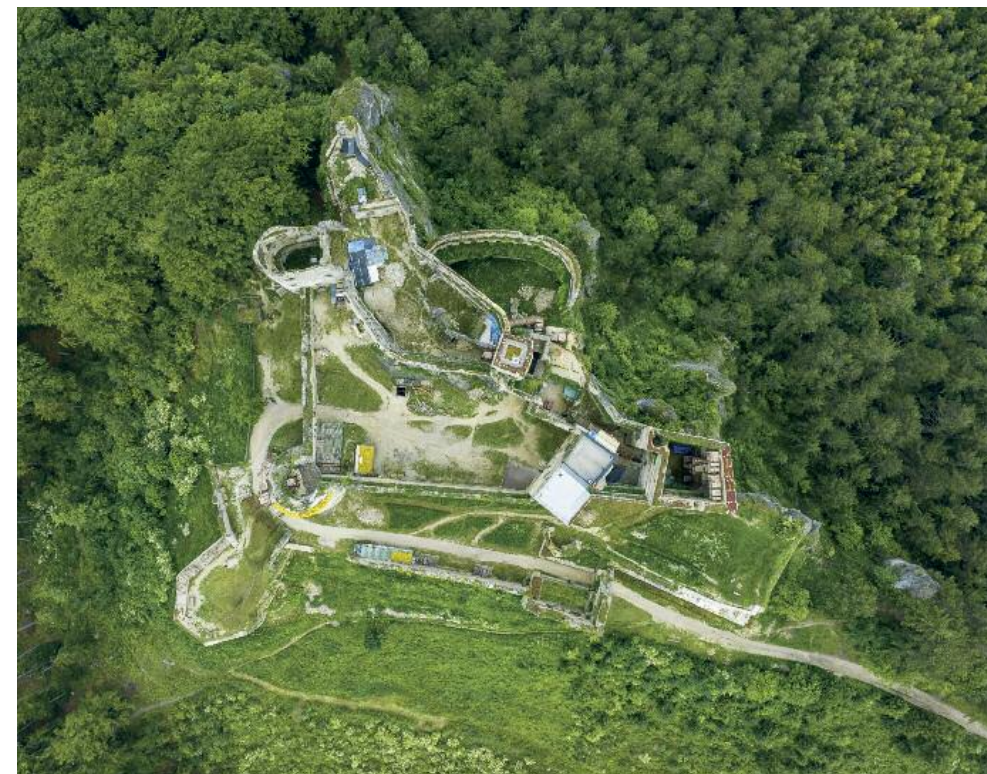
Vznik Lietavského hradu je možné predpokladať v poslednej štvrtine 13. storočia. Na najvyššej časti skaliska postavili štvorpodlažnú vežu štvorcového pôdorysu, menší palác a hradbu severovýchodne od veže. V 14. a 15. storočí bol hrad prevažne kráľovským majetkom udeľovaným „pro honore“ krajinským sudcom, ale aj do zálohy alebo vlastníctva. Medzi významných majiteľov, ktorí hrad neskôr prestavali a rozšírili, patrili Pavol Knižič (*1494), Mikuláš Kostka (*1556) a František Turzo (*1574). Za Pavla Knižiča bol vybudovaný palác juhozápadným smerom od hlavnej veže, ktorý bol zakončený stavbou veľkej obytnej veže. Nový vstup do hradu ústil do štvorhrannej prejazdnej veže, na severozápadnej strane napojenej do obvodovej hradby. Severné nádvorie bolo spevnené valcovou baštou. Tu sa hradba v pravom uhle zalomila na východ, kde bola ukončená veľkou štvorpodlažnou podkovovitou vežou. Mikuláš Kostka vybudoval novú bránu prerazením severnej obvodovej hradby a postavil tiež veľký rondel na východnej strane hradu.

František Turzo dal hrad renesančne prestavať. Fragmenty tejto prestavby zdobia hrad dodnes, napríklad oblúčkové atiky alebo zvyšky sgrafitovej výzdoby. Počas jeho vlastníctva bol na hrade vybudovaný posledný hradobný okruh. Otvárala ho nová vežová brána, ďalej sa tiahla hradba na sever. Pri valcovej veži vznikla ďalšia brána – nazývaná Orlová.

Františkov syn, palatín Juraj Turzo (*1567, †1616), pokračoval v zveľebovaní hradu, no po jeho smrti sa pozvoľna začína skaza hradu. Od polovice 18. storočia je hrad opustený a za 250 rokov chátrania sa pamiatka dostala do havarijného technického stavu. V roku 1999 vzniklo Združenie na záchranu Lietavského hradu, ktoré sa o hrad začalo starať. V roku 2008 sa združenie na základe darovacej zmluvy stáva oficiálnym vlastníkom stavby hradu.

V roku 2017 pri príležitosti 450. výročia narodenia palatína Juraja Turzu bola na hrade slávnostne otvorená prvá oficiálna expozícia hradu.

Vedeli ste, že... ?

Na nároží obytnej veže stredného hradu sa zachoval erb majiteľa hradu Pavla Kinižiho. Slávny uhorský vojvodca z protitureckých vojen dostal od kráľa Mateja Korvína viaceré majetky na území Slovenska, medzi nimi aj hrad Strečno. V tom čase tak mala Lietava a Strečno spoločného kastelána Teofila Turza, starého otca neskoršieho majiteľa hradu, Františka Turza.

Málo známou skutočnosťou je aj to, že počas druhej svetovej vojny na hrade prebiehali opravné práce (leto 1941), ktoré vykonávali Židia. Židovský pracovný tábor mal 62 mužských členov.

📖 Východiskový bod: Lietava, časť Majer
dĺžka trasy: 1,8 km, trvanie: 1 h
prevýšenie: 233 m (stúpanie 246 m, klesanie 49 m)

🅑 parkovisko Lietava-Majer
📍 GPS: 49.1605856N, 18.6848836E
🌐 www.hradlietava.sk

Hrad Súľov

6

Oblúbeným turistickým cieľom je Súľovský hrad. Je považovaný za najneprístupnejší hrad na Považí. Jeho zrúcanina leží v nadmorskej výške 660 m n. m. Náročná stavba bola zapracovaná do skalného prostredia, preto je veľmi cennou a zaujímavou technicko-stavebnou pamiatkou. Podľa polohy sa hrad označoval ako orlie hniezdo a podľa spôsobu výstavby aj ako lastovičie hniezdo. Presný počiatok výstavby hradu nie je známy. Prvá písomná zmienka o hrade pochádza až z roku 1470, kedy už stavba existovala v menšom rozsahu a kedy uhorský kráľ Matej Korvín dovolil Eliášovi Súľovskému, aby tento hrádok či pevnôstku posilnil a rozšíril múrmi, vežami, hradbami a priekopami na spôsob hradu. V 16. storočí si upevňovali mocenský vplyv na Považí príslušníci rodu Podmanických z Bystrického hradu. Zaujímali sa i o Súľovský hrad, a preto nesúhlasili s rozhodnutím kráľa Ferdinanda I. Habsburského darovať ho Sebastiánovi Sirmiensišovi. Na znak svojho protestu dal Rafael Podmanický počas slávnostného aktu prevzatia majetku novým majiteľom 29. decembra 1550 za účasti pozvanej šľachty, susedov a iných významných hostí, hrad na troch miestach zapáliť.

Hrad pozostával z dvoch častí – z horného a dolného hradu, ktoré boli prepojené tunelovou chodbou vytesanou do skaly. V hornom hrade sa nachádzala 3 m hlboká cisterna na vodu, pozorovacia veža a reprezentačné a obytné priestory. Okrem nich bola na hrade kuchyňa,

pekáreň, pracovňa, sklad obilia a múky, zbrojnica, koniareň, klenotnica s rodinným archívom a pivničné priestory. Pôvodná prístupová cesta nebola totožná so súčasným vstupom do hradu, ale viedla z južnej strany. Matej Bel vo svojom diele o Trenčianskej stolici píše, že brána, ktorou sa vchádzalo do Súľovského hradu, bola vytesaná do skalného brala a mala vysoký padací most vyrobený z dreva, ktorý sám nebol ani taký vysoký, aká bola hĺbka pod ním. V roku 1759 už na hrade jeho majitelia nebývali, žili v kaštieloch pod hradom. Hrad v roku 1763 značne poškodilo zemetrasenie s epicentrom v Komárne a v roku 1858 zemetrasenie s epicentrom v Žiline.

V roku 1780 sa hrad prestal strážiť a odvtedy je už celé stáročia opustený a chátra. Z pôvodnej stavby sa zachovalo len niekoľko nesúvislých múrov a do skaly tesaných základov. Bohužiaľ už Matej Bel v polovici 18. storočia nazval hrad zrúcaninou a Alexander Lombardini v druhej polovici

19. storočia konštatoval, že pozostatky hradu sú z dediny voľným okom ťažko rozoznateľné. Súľovský hrad sa stal národnou kultúrnou pamiatkou v roku 1963.

📍 Východiskový bod: Súľov, parkovisko
dĺžka trasy: 1,2 km, trvanie: 1 h
prevýšenie: 206 m (stúpanie 206 m, klesanie 0 m)

📍 parkovisko pod Súľovskými skalami
📍 GPS: 49.1748697N, 18.5833833E
🌐 www.tikzilina.eu

Oravský hrad

7

Oravský hrad, majestátna dominanta oravského regiónu, patrí medzi významné pamiatky hradného staviteľstva na území Slovenska. Každoročne patrí k najnavštevovanejším hradom na Slovensku.

Súčasná rozloha hradného komplexu vznikala postupným budovaním obranných, obytných a hospodárskych stavieb od 13. do začiatku 20. storočia a každá časť je dokladom rôznych stavebných štýlov – od románskeho cez gotický, renesančný, barokový až po romantizmus. Hradná vyvýšenina bola osídlená už v praveku. Prvý historický údaj o Oravskom hrade pochádza z roku 1267, keď plnil tri základné funkcie: strážnu, obrannú a bol sídlom správy územia, ktoré v tom období k nemu prináležalo. Počas svojej histórie patrilo Oravský hrad a hradné panstvo striedavo k majetku kráľa alebo bohatých zemepánov.

V roku 1800 postihla Oravský hrad najväčšia katastrofa, vyhorel a zostal v ruinách. Čiastočné záchranné práce uskutočňoval František Zičí a v rokoch 1906 – 1912 zreštauroval strednú časť hradu Jozef Pálfi. Pod záštitou vtedajšieho riaditeľa Oravského komposesorátu, Edmunda Zičího, došlo k využitiu opusteného hradného komplexu a v jeho priestore bolo v roku 1868 založené Múzeum Oravského komposesorátu, jedno z prvých múzeí na Slovensku.

V roku 1953 sa Oravský hrad stal národnou kultúrnou pamiatkou a v rozpätí rokov 1953 – 1968 sa uskutočňovala generálna oprava hradu. V súčasnosti patrí do správy Oravského múzea Pavla Országha Hviezdoslava.

Podľa legendy sa v Strednom hrade na Dušičky v noci a na Kvetnú nedeľu nad ráno prechádza žena v bielom odev. Podľa povesti to je manželka rytiera Donča, ktorú on sám zniesol zo sveta. Na sviatok Všetkých svätých mal rytier Donč zlú náladu, a tak sa vršil na služobníctve. Nič mu nebolo dost dobré. Keď začal bezdôvodne biť slúžku, jeho manželka, ktorá túto scénu videla, chcela zabrániť jeho zlovôli a ukončiť bitku. Rytier Donč sa však postavil i proti nej a keď sa i naďalej stavala na obranu slúžky, v návale zúrivosti jej odsekol ruku. Jeho žena krvácala a v bolestiach trpela vrah od Dušičiek do Kvetnej nedeľe, kedy zomrela. Rytier Donč sa trápil, zúfal si, čo urobil, nemal viac pokoja a raz sa stretol s duchom svojej ženy na nádvorí hradu. Tri roky po jej smrti skončil i rytier Donč. Hovorí sa, že biela pani sa v priestoroch hradu zjavuje dodnes a aj po svojej smrti prosí za odpustenie pre svojho muža.

Vedeli ste, že... ?

Oravský hrad sa skladá z 27 objektov. Keby ste chceli navštíviť všetkých 155 miestností, museli by ste zložiť viac ako 800 schodov.

Okrem bielej panej sa v interiéroch Oravského hradu podľa legendy vraj zjavuje i čierna pani, ktorou je Alžbeta Cobarová, druhá manželka uhorského palatína a majiteľa Oravského hradu Juraja Turzu. Alžbeta Cobarová počas svojho života patrila k zdatným a schopným hospodárkam a veľmi dobre spravovala celý majetok Turzovcov počas neprítomnosti svojho manžela, ktorý sa neustále zdržiaval na bojiskách či pri plnení politických povinností mimo domova. Pravidelne kontrolovala stav a poriadok na svojich panstvách a Oravský hrad nebol výnimkou. Aby služobníctvo zodpovedne plnilo svoje povinnosti, raz im slúbila, že ich bude kontrolovať a dávať pozor na riadne plnenie jej príkazov i po smrti. Po svojej smrti sa vraj občas zjavuje na Oravskom hrade, nesie v ruke zasvieteny lampáš a kontroluje, či je všetko tak, ako prikázala. A na Oravský hrad takto nielen stále dohliada, ale vraj ho i chráni.

Vedeli ste, že... ?

Natočené tu boli rozprávky *Kráľ drozdia brada*, *Princezná a žobrák*, *Sokoliar Tomáš*, ba dokonca aj prvé spracovanie príbehu o *Drakulovi Upír Nosferatu*.

📖 Oravský hrad
027 41 Oravský Podzámok
📍 GPS: 49.2619606N, 19.3584281E
🅑 parkovisko v blízkosti hradu
☎ +421 43 581 61 51
✉ muzeum@oravskemuzeum.sk
🌐 www.oravskemuzeum.sk

Každoročné podujatia

APRÍL/MÁJ Thurzove slávnosti – tradičné podujatie venované odomykaniu hradu do letnej turistickej sezóny

MÁJ Rozprávkový hrad – podujatie venované rozprávkam a predovšetkým deťom

JÚL/AUGUST Tajomný hrad – večerná prehliadka pre rodiny s deťmi, počas ktorej je pre návštevníkov pripravená tajomná a dobrodružná cesta zákutiami Oravského hradu

AUGUST Drakula – upír Nosferatu – podujatie, počas ktorého návštevníci absolvujú prehliadku Oravského hradu po zatmení slnka a nevyhnú sa stretnutiu s grófom Draculom a jeho temnými priateľmi

DECEMBER Mikuláš na Oravskom hrade – podujatie venované tým najmenším návštevníkom pri príležitosti sviatku sv. Mikuláša, na ktorom nechýbajú čerti, anjeli a sv. Mikuláš

Veľký hrad liptovský

8

Najstarší z kamenných kráľovských hradov Liptova, sídlo dvorského župana, zástupcu zvolenského župana na území Liptova, neskôr sídlo župana samostatného Liptovského komitátu a Liptovskej stolice. Hrad sa nachádza na vrchu Sestrč, nad dolnoliptovskou obcou Kalameny, v nadmorskej výške 999,96 m n. m. Je považovaný za najvyššie situovanú hradnú stavbu na území Slovenska, Čiech a Moravy.

Prvá písomná správa o hrade pochádza z roku 1262, kedy už stál. Hradu Liptov sa na konci 14. storočia bezprostredne dotýkali komplikované tendencie v stredoeurópskej politike. Ťažko poškodený hrad po bojoch opravovali niekoľko rokov. Hrad leží na území, ktoré je vlastníctvom urbaniálnych spoločenstiev v Liptovskej Sielnici a Kalamenoch.

O údržbu jeho pozostatkov a hradného teritória sa starajú obecné úrady, urbaniáty a nadšenci zo spomínaných obcí a Liptovskej Teplej. Hrad je voľne prístupný po žltej a červenej turistickej značke z obce Kalameny a Liptovské Vlchy, značná časť výstupu naň vedie pomerne exponovaným terénom.

Každoročne, na Veľkonočný pondelok, sa koná tradičný Šibačkový výstup na jeho skromné zručiny, organizovaný turistami z Liptovskej Teplej.

Vedeli ste, že... ?

Rôzne verzie povestí o hrade, ktoré sa spájajú s jeho obliehaním kráľom Matejom I. Korvínom v r. 1474, hovoria o žene v bielych šatách, ktorá sa túla okolo zničeného hradu. Je to prekliata dcéra hradného pána, či unesená deva, ktorá chcela otvoriť brány hradu kráľovskému vojsku. Oslobodiť ju môže iba panic, ktorý ju cez potok prenesie a za odmenu ukryté poklady získa. Inokedy sa objavuje v podobe svine, ktorá v rypáku nesie kľúče od hradu. Iná z povestí hovorí o tom, ako pán hradu nechal vystreliť delovú guľu z jeho hradieb, aby tak osud rozhodol, komu bude patriť hrad a hradné panstvo. Kamenná guľa dopadla do sielnickeho chotára a tak Liptovskej Sielnici pripadol hrad Liptov.

📖 Východiskový bod: obec Kalameny, termálny prameň a prírodné jazierko
dĺžka trasy: 2,5 km, trvanie: 1 h 30 min.
prevýšenie: 421 m (stúpanie 421 m, klesanie 0 m)

🅑 parkovisko pri termálnom jazierku
📍 GPS: 49.1474700N, 19.4300364E
🌐 www.visitliptov.sk/zaujímavosti/liptovsky-hrad

Hrad Likava

9

Najväčšia hradná zrúcanina na území Liptova a jeden z najväčších hradov stredného Slovenska. Hrad nechal po konsolidácii politických pomerov v prvej polovici 14. storočia postaviť zvolenský a liptovský župan, magister rytier Donč. Prvá písomná správa o ňom už ako existujúcom je z roku 1341. Hrad chránil novú dôležitú komunikáciu – krajiniskú cestu z Budína do Poľska, ktorá viedla cez súčasný Dolný Kubín. Po spojení Liptova, Turca a Oravy cez údolie Váhu, medzi Ružomberkom a Kralovanmi, jeho strategický význam vďaka situovaniu na križovatke najvýznamnejších obchodných ciest ešte vzrástol. Impozantný dojem zanechávajú aj údaje o plošnej rozlohe hradu: spolu so západným predhradím, ukrytým v lesnom poraste a dvomi umelými zemnými plošinami na východe sú jeho rozmery 538 x 238 metrov.

Hrad je stále cenným svedectvom hradnej architektúry obdobia neskoré gotiky a rannej renesancie, o čom svedčí množstvo zachovaných architektonických článkov, okenných ostiení, chlíčov, smolných nosov, strielní, torz kozubov a komínových plášťov, fasádnych úprav. Vysoké štíhle múry palácov horného hradu, vyrastajúce až z okrajov hradného brala či smelé esovité klenutie múrov niekdajšej hradnej veže a južného paláca svedčia o staviteľskom ume, odvahe a jemnom estetickom cítení niekdajších staviteľov, ktorí dokázali spojiť krásu ľudského diela s nádherou okolitej krajiny. Dolný hrad Likavy je prístupný počas letnej sezóny výlučne pre peších turistov prechádzajúcich po červenej turistickej značke, ktorá vedie na Predný Choč.

V sídelnej budove Liptovského múzea v Ružomberku sa nachádza expozícia Poklady spod Likavy, v ktorej je vystavený unikátny poklad nájdený neďaleko hradu. Poklad pozostával z 1870 mincí, z ktorých boli dva dukáty Ľudovíta II. a 1868 drobných uhorských strieborných mincí z 15. – 16. storočia. Správcom hradu vo vlastníctve Žilinského samosprávneho kraja je Liptovské múzeum v Ružomberku.

Od roku 2025 je hrad pre verejnosť uzatvorený a prechádza komplexnou obnovou, ktorá sa zameriava na ochranu a konzervovanie prvkov hradnej architektúry. Okrem samotnej rekonštrukcie pribudne na hrade expozícia a po dokončení prác by sa mali verejnosti sprístupniť doteraz neprístupné časti hradného komplexu. Rekonštrukcia je plánovaná min. do konca roku 2026.

Vedeli ste, že... ?

Hrad Likava je známy aj povestami o Čiernej panej a duchovi zavraždeného služobníka – strážcovi thökölyovských pokladov. Helena Krušičová, oplývajúca súcitným a láskavým vzťahom k poddaným likavského panstva, sa po smrti začala objavovať ako Čierna pani. Hovorí sa, že keď sa prechádza po poliach a pohládza klasy dozrievajúceho obilia, chráni tým úrodu pred búrkami, víchricami a krupobitím. Keď žehná z okien zámku okolitým poliam, znamená to, že úroda bude dobrá a bohatá. Poslednú noc pred pádom Likavy, obliehanej cisárskym vojskom, Štefan II. Thököly spolu s najvernejším sluhom ukrývali v podzemných hradných pivniciach rodinné poklady. Nakoniec gróf uštedril svojmu vernému druhovi nečakanú smrtiacu ranu. Tajomstvo pokladov Likavy a ich skrýš poznal už iba on. Od tých čias noc čo noc duch zavraždeného služobníka neúnavne blúdi ruinami zámku a verne stráži zlato, drahokamy a perly Thökölyovcov. Zahubí každého trúfalého hľadača pokladov, bažiaceho po ukrytom bohatstve grófa Štefana.

- 📖 Východiskový bod: obec Likavka
dĺžka trasy: 2,3 km, trvanie: 45 min.
prevýšenie: 92 m (stúpanie 92 m,
klesanie 17 m)
- 🅑 parkovisko v Likavke
- 📍 GPS: 49.1053133N, 19.3122200E
- 🌐 www.liptovskemuzeum.sk

Hrad a kaštieľ v Liptovskom Hrádku

10

Najmladší z trojice liptovských hradov, ktorý pred rokom 1341 nechal postaviť župan Donč na mieste zemianskej strážnej osady Belsko. Do súčasnosti si zachoval pôvodnú dispozíciu dvojvežového hradného jadra s centrálne umiestneným palácom. V 15. storočí sa dostal do moci husitov a bol poškodený. Približne v 16. storočí hrad rozšírili o vonkajšie renesančné opevnenie s nárožnými baštami. Definitívnu podobu dali hradu na začiatku 17. storočia manželka Mikuláš Šándorffy a Magdaléna Zai, ktorí sa zaslúžili o vybudovanie renesančného kaštieľa v západnej a severnej časti predhradia. Hrad a kaštieľ v Liptovskom Hrádku sa v priebehu 18. storočia stali vzorovým centrom spojeného likavsko-hrádockého komorského panstva, špecializujúceho sa na hospodárske zhodnotenie tunajšieho lesného bohatstva, spracovanie úžitkových kovov a obchod s erárnou soľou.

Na začiatku 19. storočia celý súbor stavieb vyhorel, gotické hradné jadro na rozdiel od kaštieľa nebolo obnovené, v roku 1933 ho len zakonzervovali. V areáli hradu a kaštieľa v Liptovskom Hrádku sídlil komorský úrad, väznica a okresný súd, od roku 1959 Národopisné múzeum Liptova (dnes súčasť Liptovského múzea v Ružomberku). V roku 2002 odkúpil zdevastovanú a schátranú pamiatku súkromný majiteľ, ktorý ho zrekonštruoval do dnešnej podoby.

Vedeli
ste, že... ?

Povešť o hrade rozpráva smutný príbeh o husitskej neveste – dcére hradného pána, ktorá pre otcov odpor k vyvolenému jej srdca, husitskému hajtmánovi, prišla o život.

Hrad v Liptovskom Hrádku bol v 16. storočí obľúbeným sídlom najvýznamnejšieho básnika renesančného Uhorska – Valentína Balassu, ktorý tu hľadal inšpirácie pre svoju poéziu a pod siluetou tatranských končiarov prežíval najkrajšie obdobie svojho života.

📖 Hrad a Kaštieľ, Ulica Magdaleny Zai 1,
033 01 Liptovský Hrádok
📍 GPS: 49.0460506N, 19.7323881E
🅑🅖 parkovisko pri hrade
☎ +421 44 520 77 11
✉ roman@hradliptovskyyhradok.sk
🌐 www.hradliptovskyyhradok.sk

Hrad Sklabiňa

11

Rozlohou jeden z najrozsiahlejších hradov Žilinského kraja vznikol pravdepodobne na mieste staršieho hradiska niekedy v prvej polovici 13. storočia. Prvýkrát sa v písomných záznamoch objavuje v roku 1309, keď ho vlastnil zvolenský župan Donč.

Od roku 1339, po dobu 450 rokov, bol sídlom turčianskych županov, ako aj administratívnym a mocenským centrom Turca. Hradní páni odtiaľto kontrolovali vyberanie mýtnych poplatkov, nachádzala sa tu župná väznica a bol tu uložený aj župný archív.

V rokoch 1410 – 1469 bol v zálohu poľského rodu Balických. V máji 1434 hrad podpálili husiti, a preto bol opevnený prstencom parkánovej hradby s novou bránou. Za vlády kráľa Mateja Korvína v rokoch 1483 – 1487 nasledovala rozsiahla prestavba, pristavili vežu s gotickou kaplnkou sv. Ondreja a nové predbranie s maľovanou fasádou tak, aby spĺňal požiadavky kráľovskej reprezentácie.

V roku 1527 panovník Ferdinand I. Habsburský daroval polovicu hradu svojmu priaznivcovi Františkovi Révayovi, ktorý o 13 rokov neskôr získal i jeho druhú časť. V dedičnom vlastníctve rodu Révay hrad ostal až do roku 1914. Noví majitelia hrad vo viacerých etapách opevnili, vznikli nové brány. Od prístupovej západnej strany, kde stála polygonálna delostrelecká veža, dal v roku 1612 Peter Révay, strážca kráľovskej koruny, zjednotiť stavby do objektu hradného kaštieľa, kde mali Révayovci až do 20. storočia svoje rodinné múzeum plné vzácných rarít. Kaštieľ bol v roku 1944 fašistami vypálený ako odvetu za partizánske akcie v okolí. Spoločne s ním vypálili aj obec Sklabinský Podzámok. Poslednými majiteľmi po roku 1914 boli dve grófske sestry Mária a Róza Cebriánové. Rózin manžel Jenő Huby bol slávny maďarský

hudobný skladateľ, ktorého diela sú hrané po celom svete dodnes.

Hrad je celoročne prístupný, vstup je spoplatnený. V priebehu roka sa tu koná viacero podujatí, najväčšie sú tradičné augustové hradné slávnosti.

V súčasnej dobe prebiehajú na hrade záchranné a rekonštrukčné práce.

Návštevníkom je sprístupnená expozícia dejín hradu s pivničným priestorom v dolnej budove a ochutnávkou domácich kozích produktov. Od roku 2022 je v zrekonštruovanej severnej bašte pri hlavnej bráne sprístupnená druhá expozícia zameraná na SNP a požiar hradu s izbou posledného kastelána Jozefa Pekára, ktorý bol so svojou dcérou Annou priamym účastníkom protifašistického odboja.

Vedeli ste, že... ?

Hrad Sklabiňa patrí medzi top miesta so zvýšenou paranormálnou aktivitou. Povest o hrade hovorí, že počas búrok sa tu prechádza temný rytier bez tváre, počuť dunivé kroky, rinčanie reťazí a zbraní a iné zvláštne zvuky. Niektorým sa zjavuje dievčatko v bielych šatočkách, pravdepodobne je to duša jednej z malých zomrelých dcér baróna Petra Révaya. Pod hradom žil aj had s hlavou veľkou ako tela, kto ho zazrel, nevládal sa pohnúť z miesta.

📍 Východiskový bod: Sklabinský Podzámok
dĺžka trasy: 1,3 km, trvanie: 20 min.
prevýšenie: 104 m (stúpanie 106 m, klesanie 5 m)

P nie je vyhradené parkovisko

📍 GPS: 49.0551111N, 19.0181333E

🌐 Facebook: Hrad Sklabiňa

Znievsky hrad

12

Hrad bol postavený na skalnatom úpätí vrchu Zniev v nadmorskej výške 985 m. Je zároveň najstarším známym hradom v Turci a jedným z najvyššie položených hradov na Slovensku. Vystavať ho dal uhorský panovník Belo IV. (*1235,† 1276) po ničivom tatárskom vpáde vedľa staršieho Znojovho hrádku.

V písomných záznamoch sa po prvýkrát objavuje v roku 1243 pod názvom castrum Turuch (hrad Turiec). Situovaný bol na strategickom mieste, odkiaľ chránil a kontroloval vstup do Turca po starej obchodnej ceste z Ponitria. Zároveň bol i prvým sídlom Turčianskej stolice, neskôr sa však pôsobisko župana presunulo na väčší, lepšie prístupný Sklabinský hrad a Znievskemu hradu ľudia postupne vrátili jeho starý názov.

Pôvodne majestátne sídlo turčianskeho župana v nasledujúcich rokoch doplatilo na svoju neprístupnosť. Postupne sa stalo nepohodlným a často menilo majiteľov. V roku 1681 hrad vypálili Thököliho povstalci. Odvtedy ostal opustený a postupne chátral.

Do dnešných dní sa tak z kedysi významného hradu zachovali len zvyšky štvorhrannej veže a nižšie základy pozdĺžnej obytnej budovy.

Vedeli ste, že... ?

Povešť hovorí o tom, že hrad získal svoje meno podľa husitského kapitána Znieva, ktorý ho bez boja obsadil vďaka malému pomocníkovi.

📖 **Východiskový bod:** Kláštor pod Znievom
dĺžka trasy: 3,5 km, trvanie: 2 h
prevýšenie: 453 m (stúpanie 477 m, klesanie 38 m)

🅑 **parkovisko** pri cintoríne

📍 **GPS:** 48.9683886N, 18.7730036E

🌐 **www.turiec.com**

Blatnický hrad

13

Skutočným „orlím hniezdom“, postaveným na úzkej skalnej veži nad roklinami Gadera, bol Blatnický hrad, ktorý pravdepodobne v druhej polovici 13. storočia nechal postaviť Peter z Brezovice. Neskôr sa stal kráľovským majetkom.

Základom hradného komplexu bol dlhý úzky palác zosilnený na severnej a južnej strane polkruhovitými vežami a od severovýchodu chránený skalnou priepastou. V roku 1539 panovník Ferdinand I. Habsburský daroval hrad Františkovi Révaiovi. Príslušníci révaiovského rodu pri následných prestavbách objekt rozšírili o predhradie s novými budovami.

V období Tököliho povstania (1678 – 1686) hrad slúžil ako bezpečné útočisko pre šľachticov a prenasledovaných duchovných z okolia. V roku 1703 hrad obsadili povstalci Františka II. Rákociho, ktorí pravdepodobne podpálili horný hrad a celý objekt vyrabovali. Nasledujúce roky priniesli postupný úpadok. Révaiovcia svoje sídla postupne presunuli do neďalekých kaštieľov v Štiavničke a Mošovciach.

Opustený hrad sa časom zmenil na hospodársky objekt. Jeho osud definitívne spečatil ničivý požiar v roku 1760, po ktorom ostal neobývaný a postupne začal chátrať.

Vedeli ste, že... ?

Povešť hovorí o krutom hradnom pánovi, ktorý sa zmocnil nevesty iného, a keď sa mu zunovala, neváhal ju zabiť a syna dal zamurovať. Otrávil aj svoju druhú ženu. Dodnes počuť v hradných múroch plač dieťaťa a možno stretnúť duchov zavraždených žien.

- 📖 Východiskový bod: Blatnica, pamätník
dĺžka trasy: 2,2 km, trvanie: 45 min.
prevýšenie: 91 m (stúpanie 91 m, klesanie 0 m)
- 🅑 parkovisko Gaderská dolina
- 📍 GPS: 48.9471153N, 18.9471378E
- 🌐 www.blatnica.sk

Sobášny palác v Bytči

14

BONUS

Sobášny palác v Bytči patrí medzi najvýznamnejšie renesančné stavby na našom území. Je jedinečnou stavbou, ktorej pôvodný charakter a využitie je dokladom vysokej kultúrnej úrovne, ako aj odzrkadlením vysokého spoločenského postavenia rodiny Turzovcov, predovšetkým Juraja Turzu, ktorý ho nechal postaviť v roku 1601. Palác mal slúžiť na svadobné hostiny jeho dcér. Vzhľadom na zvyk, že svadobný obrad aj hostina sa konali u rodiny nevesty, Juraj Turzo pravdepodobne počítal s veľkými hostinami. Svadby neboli jediným využitím paláca a už v prvej polovici 17. storočia slúžil prevažne ako sklad soli, obilia a iných plodín. Sobášny palác bol poškodený viacerými požiarimi. Od roku 1970 je národnou kultúrnou pamiatkou a prešiel výraznou rekonštrukciou. Nachádza sa v ňom stála expozícia, ktorá je pripomienkou jedinečnej histórie paláca, mesta Bytča a osobnosti palatína Juraja Turza.

Vedeli ste, že... ?

V sobášnej miestnosti bol výklenok s postelou. V nej mladomanželia strávili prvú svadobnú noc počas hostiny a hostia tak mali príležitosť skontrolovať, či bolo manželstvo naplnené. Výklenok na postel sa v tejto sále zachoval dodnes.

📖 Sobášny palác v Bytči
Zámocký areál, 041 01 Bytča
📍 GPS: 49.2205611N, 18.5583417E
🅑 parkovisko pri paláci
☎ +421 41 5523 027
✉ muzeum@pmza.sk
🌐 www.pmza.sk

Kaštieľ Radoľa

15

BONUS

Podrobnosti vzniku kaštieľa nie sú doposiaľ celkom známe. Súčasné bádanie na základe archeologického a umelecko-historického výskumu kladie vznik najstaršej časti kaštieľa do tretej štvrtiny 16. storočia. V tomto období bola postavená štvorcová dvojpodlažná stavba s jedným obytným priestorom v každom podlaží. Pôvodne išlo skôr o obytnú vežu, ktorá plnila úlohu bezpečného šľachtického sídla. Po prístavbe ďalších miestností v druhej polovici 17. storočia nadobudol objekt charakter kaštieľa. Na každom podlaží bola pristavená sieň a tri obytné miestnosti, jednotlivé podlažia sa spojili schodiskom vedúcim medzi obidvoma sieňami.

V roku 1658 sa tu nachádzali panské stajne, stodoly, ovocná záhrada, rybníky, pivovar, chmeľnice, mlyn a píla. Kaštieľ do roku 1977 slúžil na obytné účely. V roku 1977 sa začala jeho pamiatková obnova so zámerom zachovania pôvodných architektonických prvkov. Kaštieľ je jednou z vysunutých expozícií Kysuckého múzea v Čadci.

Pre návštevníkov sú v kaštieli sprístupnené stále expozície a premenné výstavy. Konajú sa tu tiež prednášky a tvorivé dielne.

Vedeli ste, že... ?

Kaštieľ Radoľa je jedinečná renesančná stavba a jediná zachovaná renesančná zemianska rezidencia na Kysuciach. Archeologické nálezisko v blízkosti kaštieľa predstavuje historicky najstaršie doložené osídlenie regiónu.

- 📖 Kaštieľ Radoľa
023 36 Radoľa
- 📍 GPS: 49.2954203N, 18.7882197E
- 🅑 parkovisko nie je vyhradené
- ☎ +421 41 4212505
- ✉ kastiel@kysuckemuzeum.sk
- 🌐 www.kysuckemuzeum.sk

Kaštieľ v Oščadnici

16

BONUS

Kaštieľ dal v rokoch 1910 – 1913 postaviť pruský gróf Valentin Ballestrem na pozemkoch, ktoré kedysi odkúpil jeho otec Franz Ballestrem od pôvodného vlastníka Arnolda Poppera, a to so zámerom vybudovať si tu príležitostné reprezentačné sídlo.

Kaštieľ v Oščadnici bol spolu s príľahlým lesoparkom o rozlohe viac než 3 hektáre vyhlásený v roku 1973 za Národnú kultúrnu pamiatku Slovenskej republiky v rámci Chránenej krajiny oblasti Kysuce. V súčasnosti je vo vlastníctve Žilinského samosprávneho kraja a je zároveň sídlom Kysuckej galérie v Oščadnici. Prvé expozície v objekte boli verejnosti sprístupnené v novembri 1981.

Kaštieľ prešiel v rokoch 2020 – 2022 rozsiahlou rekonštrukciou, vďaka ktorej vznikli nové výstavné priestory a objekt získal zaslúžený reprezentatívny vzhľad. Zároveň bol vybudovaný aj bezbariérový vstup. Galéria v súčasnosti spravuje viac než 3000 umeleckých diel a svoju akvizičnú činnosť zameriava na súčasné umenie s dôrazom na tvorbu predstaviteľov regiónu Kysuce a tvorbu významných predstaviteľov slovenského výtvarného umenia. Galéria v minulosti usporadúvala medzinárodné sochárske sympóziá, ktorých sa zúčastnili i umelci zo zahraničia. Diela, ktoré boli vytvorené, sa stali súčasťou lesoparku.

Kaštieľ neslúži ako expozícia historického nábytku ani zbierkového fondu viažuceho sa k jeho minulosti. Namiesto toho je výnimočným priestorom dýchajúcim umením a vďaka

architektonickému štýlu, v ktorom bol postavený, predstavuje jedinečnú pamiatku svojho druhu v regióne Kysúc. Na jednom mieste sa tak snúbi história aj súčasnosť. V kaštieli sa konajú vernisáže, výstavy, aj koncerty, pričom kultúrne a spoločenské podujatia sa často presúvajú aj do priestorov príľahlého lesoparku.

📖 Kysucká galéria v Oščadnici,
023 01 Oščadnica 13
📍 GPS: 49.4228042N, 18.8410442E
🅑🅖 parkovanie pri kaštieli
☎ +421 41 433 2166
✉ kysgalery@vuczilina.sk
🌐 www.kysuckagaléria.sk

ŽILINSKÝ
TURISTICKÝ
KRAJ

MINISTERSTVO
CESTOVNÉHO RUCHU
A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Realizované s finančnou podporou
Ministerstva cestovného ruchu a športu Slovenskej republiky

ŽILINSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

MALÁ FATRA
REGION

Zostavil a vydal: Žilinský turistický kraj, krajská organizácia CR, 2025

Texty: ŽTK, Považské múzeum, Oravské múzeum Pavla Országha Hviezdoslava,
Liptovské múzeum, Kysucké múzeum, Združenie na záchranu Lietavského hradu,
Združenie priateľov Hričovského hradu, RNDr. Miroslav Eliáš, OZ Donjon – hrad Sklabiňa

Foto: J. Velička, J. Moravčík, M. Hajkovský, M. Pišný, R. Mlích, R. Köhler, Roman Šulc,
RNDr. Miroslav Eliáš, Združenie priateľov Hričovského hradu, Kysucké múzeum,
Liptovské múzeum, Považské múzeum, Oravské múzeum Pavla Országha Hviezdoslava,
archív Žilinského turistického kraja a jeho členov

Grafické spracovanie a tlač: Róbert Lopušán – TIME PRINT

www.zilinskyturistickykraj.sk

www.zilinskazupa.sk www.regionmalafatra.sk www.visitliptov.sk

www.regionkysuce.sk www.visitorava.sk www.rajeckadolina.sk www.turiec.com

